

**TÄYDENTÄVÄN JA ENNALTA EHKÄISEVÄN
TOIMEENTULOTUEN MYÖNTÄMISOHJE
2021
LOIMAAN KAUPUNKI**

TOIMEENTULOTUESSA HUOMIOITAVA LAINSÄÄDÄNTÖ JA MUU OHJEISTUS

Toimeentulotuki jakautuu Kelan myöntämään perustoimeentulotukeen ja kunnan myöntämään täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen.

Toimeentulotuen tarkoitus:

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo.

Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen ja tietoliikenteen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot. Perustoimeentulotuki haetaan aina Kelasta.

Toimeentulotuki koostuu perustoimeentulotuesta, täydentävästä toimeentulotuesta sekä ehkäisevästä toimeentulotuesta. Vuoden 2017 alusta lukien perustoimeentulotuesta vastaa Kansaneläkelaitos. Kunta vastaa perustoimeentulotuen siirtymisen jälkeen edelleen täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta. Vuoden 2017 alusta lukien toimeentulotukea haetaan Kelasta, joka ratkaisee asiakkaan oikeuden perustoimeentulotukeen. Asiakkaan tulee hakea aina ensin perustoimeentulotukea Kelasta, joka selvittää hänen taloudellisen tilanteensa ja tekee siihen liittyvän hallinnollisen työn. Kunta puolestaan keskittyy sosiaalityöhön ja -ohjaukseen sekä enemmän harkintaa vaativaan täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen päätöksentekoon.

Kelalla on velvollisuus siirtää hakemus kuntaan, jos asiakas on esittänyt hakemuksessaan muita kuin perusosaan tai perusmenoihin kuuluvia menoja. Lisäksi edellytetään, että asiakas on esittänyt pyynnön asian siirtämisestä kuntaan toimeentulotukihakemuksen yhteydessä tai päätöksen saatuaan. Kunta tekee päätöksen täydentävästä toimeentulotuesta ja ehkäisevästä toimeentulotuesta. Asiakas voi hakea täydentävää tukea ja ehkäisevää toimeentulotukea myös suoraan kunnasta, jos Kela on jo antanut hänelle ratkaisun perustoimeentulotuesta hakemusta koskevalle ajalle.

Kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamiseksi kunta voi Kelan toimipisteiden ollessa kiinni myöntää toimeentulotukea poikkeuksellisesti ilman, että asiakkaan oikeutta perustoimeentulotukeen on kyseisenä ajanjaksona päätöksellä arvioitu ja ratkaistu. Tuki myönnetään näissä tilanteissa ehkäisevänä toimeentulotukena.

Päätös toimeentulotuesta on saatava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen jättämisestä. Kiireellisessä tapauksessa päätös on tehtävä samana tai viimeistään seuraavana arkipäivänä. Siltä osin kuin hakija esittää hakemuksessaan sellaisia menoja, joita ei

voida ottaa huomioon tehtäessä päätöstä perustoimeentulotuesta, Kelan on toimitettava hakemus viipymättä asiassa toimivaltaiseen kuntaan tehtyään hakemuksen perusteella päätöksen perustoimeentulotuesta. Kelan on, tarvittaessa yhteistyössä asianomaisen kunnan kanssa arvioitava, onko asiakkaan täydentävän tai ehkäisevän tuen tarve kiireellinen. Jos tuen tarve arvioidaan kiireelliseksi, Kelan on käsiteltävä hakemus myös perustoimeentulotuen osalta kiireellisenä.

Hakijan on myös päästävä keskustelemaan henkilökohtaisesti kunnan sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan kanssa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä siitä, kun hän on sitä pyytänyt. Hakijan tulee päästä pyynnöstään myös Kelan toimihenkilön puheille viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä pyynnöstään.

Toimeentulotuen hakijan, hänen perheenjäsenensä ja elatusvelvollisensa sekä tarvittaessa heidän huoltajansa ja edunvalvojansa on annettava perustoimeentulotuen myöntämiseksi Kelalle sekä täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämiseksi kunnan toimielimelle kaikki tiedossaan olevat toimeentulotukeen vaikuttavat välittömät tiedot. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, 11-13 §.)

Jos toimeentulotukea on myönnetty joko kokonaan tai osaksi ennakkona odotettavissa olevaa eläkettä, elatusapua, avustusta tai muuta jatkuvaa taikka kertakaikkista tuloa, korvausta tai saamista vastaan, kunnan toimielin voi periä ja nostaa sen estämättä, mitä muussa laissa säädetään, henkilölle tulevat edellä tarkoitetut tulot, korvaukset ja saamiset siltä ajalta, jolta tukea on annettu ennakkona ja käyttää niitä ennakkona annetun tuen kuittaukseen. Kunnan toimielimen on suoritettava toimeentulotuen kuittaukseen käytettyjen varojen jälkeen jäljelle jäävät varat välittömästi tuen saajalle. Samaa säännöstä sovelletaan myös Kelaan, jos se myöntää ja maksaa perustoimeentulotukea. Jos samaan tuloon tai saatavaan kohdistuu sekä Kelan että kunnan toimielimen maksuvaatimus, tulot tai saatavat maksetaan ensin Kelalle. Kela suorittaa perustoimeentulotuen kuittaukseen käytettyjen varojen jälkeen jäljelle jääneet varat kunnan toimielimelle. (Laki toimeentulotuesta 23§.)

Päätös toimeentulotuesta annetaan kirjallisena, ja se perustellaan. Toimeentulotukipäätöksen oikaisuvaatimus käsitellään kiireellisenä. Kelan oikaisuvaatimuskeskus käsittelee perustoimeentulotukea koskevat vaatimukset. Kunnassa oikaisuvaatimukset käsittelee asianomainen lautakunta. Lautakunnan päätöksestä voi valittaa edelleen hallinto-oikeuteen ja joissain tapauksissa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos se myöntää siihen luvan. Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen päätöksestä voi valittaa samalla tavoin hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Perustoimeentulotuki (Laki toimeentulotuesta 7 §)

Kela vastaa vuoden 2017 alusta alkaen itsenäisesti kaikesta perustoimeentulotukeen liittyvästä harkinnasta ja päätöksenteosta. Toimeentulotukilaisissa on erikseen mainittu ne sosi-

aalihuollon säännökset, joita myös Kela soveltaa. Kela vastaa myös kiireellisen perustoimeentulotuen myöntämisestä. Perustoimeentulotuki muodostuu perusosasta, joka tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä. Perusosalla toimeentulotuen saajan tulee kattaa:

- ravintomenot
- vaatemenot
- vähäiset terveydenhuoltomenot
- henkilökohtaisen puhtauden ja kodin puhtauden menot
- paikallisliikenteen maksut
- sanomalehtitilaukset
- puhelimen ja tietoliikenteen käyttö
- harrastus- ja virkistystoiminta
- vastaavat muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot.

Perusosan lisäksi perustoimeentulotukea annetaan tarpeellisen suuruisiin muihin perusmenoihin: asumismenoihin, kuten vuokraan tai vastikkeeseen, vesimaksuun, lämmitykseen, sähkölaskuun ja kotivakuutusmaksuun sekä terveydenhuollon menoihin (esimerkiksi reseptilääkkeet) sekä välttämättömiin asuntoon muuttoon liittyviin menoihin (esimerkiksi vuokravakuus, muuttokulut, sähkövakuudet). Muita perusmenoja ovat myös lasten päivähoitomenot sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan menot sekä etävanhemman tapaamismenot lapsensa kanssa (siltä osin, kun ne perustuvat kunnan sosiaalihuollon vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen). Toimeentulotukea voi saada myös välttämättömän henkilötodistuksen, oleskeluasiakirjan ja matkustusasiakirjan hankintaan.

Ensisijaista toimeentulotuen myöntämiseen nähden on, että saatavilla olevia maksualenkuksia käytetään hyväksi.

Myönnettävän toimeentulotuen määrää harkittaessa otetaan asiakkaan tulot ja varat huomioon perustoimeentulotukea määrättäessä.

Täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea ei tule pääsääntöisesti myöntää perustoimeentulotuella katettaviin menoihin (ruokaan, lääkkeisiin, vuokraan, sähköön jne). Perusmenoihin myönnettävä tuki on lähtökohtaisesti perustoimeentulotukea myös tuloylijäämätilanteissa.

Täydentävä toimeentulotuki (Laki toimeentulotuesta 7 §)

Täydentävän toimeentulotuen myöntää hakemuksesta sen kunnan toimielin, jonka alueella hakija tai perhe vakinaisesti oleskelee. Kunta vastaa itsenäisesti kaikesta täydentävään toimeentulotukeen liittyvästä harkinnasta ja päätöksenteosta. Jos hakija tai perhe muutoin kuin satunnaisesti oleskelee useammassa kuin yhdessä kunnassa, täydentävän toimeentulotuen

myöntää sen kunnan toimielin, jonka alueella oleskelusta hakijan tai perheen menot johtuvat. Jos toimeentulotuen tarve on kiireellinen, toimeentulotuen myöntää sen kunnan toimielin, jossa hakija tai perhe oleskelee hakemusta tehtäessä. (Laki toimeentulotuesta 14 a§)

Edellytyksenä täydentävän toimeentulotuen myöntämiselle on, että asiakas on hakenut Kelasta perustoimeentulotukea. Kunta voi myöntää toimeentulotukea kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamiseksi poikkeustilanteissa ilman, että Kela on ensin arvioinut ja ratkaissut asiakkaan oikeutta perustoimeentulotukeen. Hakemus täydentävästä toimeentulotuesta tehdään kunnan toimielimelle, jos hakija on saanut hakemusta koskevalle ajalle tehdyn päätöksen perustoimeentulotuesta.

Täydentävään toimeentulotukeen sisältyvät erityismenot, joita ovat

- ylimääräiset asumismenot
- erityisistä tarpeista tai olosuhteista aiheutuvat menot (esimerkiksi pitkäaikaisesta toimeentulotuen saamisesta ja pitkäaikaisesta tai vaikeasta sairaudesta aiheutuvat menot sekä lasten harrastusmenot)

Erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esim. pitkäaikaista toimeentulotuen saantia (vähintään puoli vuotta), pitkäaikaista vaikeaa sairautta (kestänyt vähintään vuoden) sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityisiä tarpeita. Arvio täydentävän toimeentulotuen tarpeesta tehdään aina yksilö- ja perhekohtaisen harkinnan perusteella.

Hakijalla saattaa olla myös sellaisia menoja (ToTuL 7 a § ja 7 b §), jotka kuuluvat perustoimeentulotuella katettaviin menoihin, mutta jotka ovat henkilön tai perheen erityisen tilanteen vuoksi niin suuria, ettei laskennallisesti määräytyvä perusosa riitä niitä kattamaan (esim. vaatetusmenot raskausajalta, romanivaatteet, sairaudesta tai ruoka-aineyliherkkyydestä johtuvat tavanomaista suuremmat ravintokulut, suuret asumiskustannukset). Näiden kustannusten osalta hakemusta ei siirretä Kelasta kuntaan, vaan asiakasta ohjataan hakemaan täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea kunnasta.

Tavanomaista suuremmat vaatemenot

Toimeentulotuen perusosa sisältää vaatemenoihin tarkoitetun vähimmäismäärän ja perusosaan sisältyviin menoihin ei pääsääntöisesti myönnetä erikseen toimeentulotukea. On kuitenkin tilanteita, joissa tästä voidaan asiakkaan eduksi poiketa, kun se henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuen on perusteltua.

KHO (7.4.2000/686) on ottanut kantaa toimeentulotuen myöntämisestä romaninaisen pukuun. Puku on katsottu osaksi romanikulttuuria ja sen hankintamenot niin suuriksi, ettei sitä voida lukea kokonaan toimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin. Romaninaisen hameeseen voidaan asua vakituisesti käyttävälle myöntää toimeentulotukea kahden vuoden välein. Tukea myönnetään vain pitkäaikaisille (min. 6kk) asiakkaille. Edellisten asuinkuntien myöntämät avustukset tulee tarkistaa, mikäli kuntaan muutosta ei ole kauan aikaa. Kohtuullisiksi romanihamekustannuksiksi voidaan katsoa 400 €.

Romanihameeseen ei myönnetä automaattisesti täydentävää toimeentulotukea, vaan asiakkaan käytettävissä olevien varojen mukaisesti.

Huomattava on, että aina ei tarvitse hankkia uutta vaatetta, vaan kysymykseen voi tulla vaatteen tai helman korjaus. Muuta vaadittaessa kustannusarvion hankinta ja hinnan selvittäminen on asiakkaan tehtävä. Asiakkaan tulee yksilöidä tarve ja perustelut hakemuksessaan. Romano Mission kannan mukaan romaninainen ei yleensä tarvitse raskausajalle erikseen toista hametta.

Erityisruokavalio

Erityisruokavalioon toimeentulotukea hakevalta asiakkaalta on perusteltua pyytää selvitys (esim. lääkärin lausunto) erityisruokavalion tarpeellisuudesta ja siitä aiheutuvista kustannuksista. Täydentävänä toimeentulotukena keliakiaa sairastaville voidaan myöntää enintään 30 €/kk

Muut menot:

Täydentävänä toimeentulotukena voidaan esimerkiksi ottaa huomioon sellaisia menoja, jotka luonteensa puolesta ovat vain täydentävällä toimeentulotuella katettavia. Tällaisia menoja voivat olla:

- lapsen määrältään suurempi harrastemaksu (jatkuvaa, esim. kk/maksut)
- lastentarvikkeet
- perhetapahtumat
- hautajaiskulut
- lapsen opiskelukustannukset
- huonekalut ja kodinkoneet

Lasten harrastusmenot

Harrastusmenot sisältyvät perusosaan. Harkinnalla lasten harrastusmenoihin voidaan myöntää toimeentulotukea pitkäaikaisen toimeentulotukiasiakkuuden, sairauden tai muun erityisperusteen vuoksi. Toimeentulotuen myöntämiseen vaikuttaa mm. toimeentulotukiasiakkuuden kesto, harrastuksen kesto ja lapsen ikä. Toimeentulotuen kohde tulee olla perusteltu ja kuluista tulee esittää kuitti ja/tai lasku. Samoin perustein kuin harrastusmenoihin, voidaan perheelle myöntää toimeentulotukea lapsen polkupyörään (70 €), pyöräilykypärään (20 €) suksipakettiin (50 €), luistimiin (30 €) ym. harrastusvälineisiin, jos lapsella ei ole muuta toimeentulotuella tuettavaa harrastusta. Välineet on pääsääntöisesti hankittava käytettyinä. Tukea voidaan myöntää harrastukseen enintään 135 €/kausi/lapsi tai 270 €/vuosi/lapsi. Harrastusmenoja ei pääsääntöisesti myönnetä alle 6-vuotiaiden harrastuksiin. **Pyörän hankintaan myönnetään tukea enintään joka kolmas vuosi.**

Toimeentulotukea voidaan myöntää myös lasten leirimaksuihin, **perheen tuettujen lomien omavastuuosuuteen** ja matkakuluihin, mikäli perheen sosiaalinen ja taloudellinen tilanne sekä lasten tuen tarve sitä edellyttävät.

Aikuisten harrastemenojen katsotaan kuuluvan pääsääntöisesti perusosalla katettaviin menoihin. Poikkeuksellisesti aikuisten harrastustoimintaan voidaan harkinnalla myöntää tukea osana pitkäaikaistyöttömän, päihde- tai mielenterveyskuntoutujan kuntoutumista. Aikuisen harrastustoiminnan tuen lähtökohta on tukea harrastuksen aloittamisvaihetta, ei pysyvästi.

Lastentarvikkeet

Lastentarvikkeiden ja -vaunujen osalta asiakasta ohjataan ensisijaisesti selvittämään käytettyjen tarvikkeiden ostomahdollisuus. Lastentarvikkeisiin (vaunut, sänky, patja ja turvakalo) voidaan hyväksyä ensimmäiselle lapselle enintään 300 € ja seuraaville sisaruksille enintään 200 €. **Lastenvaunut/rattaat huomioidaan perheen menona pääsääntöisesti vain kerran, enintään 150 € tai rattaat enintään 80 €.** Asiakkaan on esitettävä kuitti ostetuista lastentarvikkeista. Turvaistuimeen voi hakea toimeentulotukea pääsääntöisesti kerran enintään 100€/turvaistuin.

Perhetapahtumat

Perhetapahtumiin ei pääsääntöisesti myönnetä erikseen toimeentulotukea. On kuitenkin tilanteita, joissa perheen tai henkilön etu vaatii täydentävän toimeentulotuen käyttöä esimerkiksi ristiäisten tai konfirmaatiotilaisuuden järjestämiseen Toistuvais- tai pitkäaikaisasiakkaalle voidaan myöntää joissain tapauksissa 50-100 €. Tukeminen edellyttää aina yksilö- ja perhekohtaista harkintaa.

Edunvalvontapalkkiot ja maistraatin tilintarkastusmaksu

Maistraatti perii edunvalvonnassa olevilta edunvalvontapalkkion ja tilintarkastusmaksun. Nämä menot huomioidaan täydentävää toimeentulotukea määrättäessä sen kuukauden menona, jolloin ne eräänntyvät.

Palveluasumisen ja kotona annettavan palvelun maksut

Hakijan edellytetään hakeutuvan ensisijaisesti kunnan järjestämien palvelujen piiriin. Jos hakijan tulot ja varat eivät riitä hänen hankkimisiensa yksityisten palveluiden ja välttämättömien elinkustannusten kattamiseen, yksityisistä palveluista johtuvat maksut voidaan ottaa huomioon vain niin kauan, kunnes julkisen sektorin järjestämää palvelua on tarjolla, edellyttäen että hakija täyttää kunnan asettamat kriteerit palveluiden saamiseksi. Kunnan järjestämässä palvelussa asiakasmaksun alentaminen tai perimättä jättäminen on toimeentulotuen nähden ensisijainen keino (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992 ja asetus 912/1992).

Hautauskulut

Muusta toimeentulotuesta poiketen Kelan perustoimeentulotuen päätöstä ei tarvita ennen hautaushakemuksen käsittelyä. Toimeentulotukea myönnetään vainajan taloudellisen tilanteen perusteella laskelman mukaan.

Välttämättömiin hautausmenoihin voidaan myöntää tukea perunkirjan mukaan varattomalle kuolinpesälle. Perintökaaren mukaan pesän varat tulee käyttää ensisijaisesti kohtuullisiin hautaus- ja perunkirjoituskuluihin ja vasta sen jälkeen maksetaan kuolinpesän muut velat. Täten pelkästään se, että kuolinpesällä on velkaa enemmän kuin varoja, ei oikeuta toimeentulotuen myöntämiseen hautauskuluihin. Kuten yleensäkin toimeentulotuen osalta, myös hautausavustus perustuu laskelmaan. Tulona otetaan huomioon se summa, joka perunkirjan mukaan vainajalla oli varallisuutta kuolinhetkellä. **Puolisoiden yhteisten tilien kohdalla**

puolitetaan tilien saldo. Mahdollisista vainajan vakuutuksista on pyydettävä selvitys ja tehtävä tarvittaessa perintäpäätös. **Hautausmenojen yhteydessä otetaan huomioon kuolinpesän varat sekä lesken tulot ja varat.**

Mikäli kuolinpesä on täysin varaton, ei sairaalalaskuja ym. maksamattomia laskuja makseta toimeentulotukivaroin, vaan ne jäävät kuolinpesän veloiksi.

Jos vainajalla on perukirjan mukaan varallisuutta ja ne kattavat hautauskulut, mutta omaisuus ei ole helposti realisoitavissa, myönnetään toimeentulotukea takaisinperinnällä ja lähetetään perintäpäätös kuolinpesän osakkaille.

Varattoman hautauskuluihin on myös mahdollista pyytää seurakunnalta maksuvapautusta.

Menoksi hyväksytään seuraavat hautajaisiin liittyvät menot:

- Kohtuullisen hintainen arkku, noin **550 €** (sis. pukemisen ja arkkuun laitton)
- Kukkalaite arkun päälle, noin 30 €
- Kustannukset hautapaikan kaivamisesta ja peittämisestä (arkkuhautaus) **500 €**
- Tuhkaushautaus, haudan avaus ja peitto **120 €**
- Vainajan kuljetus Loimaan alueella **60 €**
- Arkkuhautauksessa hautasija **200 €**
- Välttämättömät perunkirjoituskulut, enint. 50 €, perunkirjoituspalkkiota ei huomioida
- Erityistilanteissa kantajien palkkiot (6 hlö) 180 €
- Kylmiövuokra voidaan hyväksyä perustellusti **60 €**/alkava viikko
- Hautapaikkakulujen sijasta voidaan huomioida tuhkausmaksu **285 €**, kuljetus Rauhalle **260 €** ja uurna **70 €**. Loimaan seurakunta maksaa tuhkauksen, mikäli tuhkat haudataan Loimaan seurakunnan hautausmaalle tai sirotellaan muistolehtoon.

Seuraavia menoja ei huomioida:

- muistotilaisuudesta aiheutuneita kuluja, esim. seurakuntasalin vuokraa tai pitopalvelulaskua
- hautakivestä ja / tai kaiveruksesta aiheutuneita kuluja
- lehti-ilmoituskuluja
- muistokukat
- muistolaatta

Näistä kuluista vastaa hautauksen järjestäjä / palveluiden tilaaja omilla varoillaan.

Jos perukirja ei ole vielä valmis ja asia tulee käsitellä sitä ennen, voidaan tehdä perintä kuolinpesän varoista. Perintäilmoitus lähetetään kuolinpesän hoitajalle ja hoitajaa pyydetään toimittamaan perukirja sosiaalitoimistoon sen valmistuttua.

Jos hautaus tapahtuu toiselle paikkakunnalle, kuolinpesä vastaa vainajan kuljetuskustannuksista. Jos omaiset haluavat haudata vainajan Loimaan ulkopuolelle, hyväksytään toimeentulotuessa hautajaiskulut (hautausseurakunnan ja seurakunnan kulut) sen mukaisesti, mitä kulut olisivat olleet, jos vainaja haudattaisiin Loimaan alueelle.

Jos poliisi ilmoittaa vainajasta, jolla ei ole tiedossa omaisia, poliisi ohjataan tekemään asiasta kirjallinen ilmoitus käräjäoikeudelle pesänhoitajan määräämiseksi. On mahdollista, että hautauskustannukset tulevat tässä tapauksessa sosiaalitoimen maksettaviksi, jolloin on paikallaan tehdä perintä pesässä mahdollisesti olevaan varallisuuteen. Perintäpäättös lähetetään ko. vainajan kuolinpesälle, ellei tiedossa ole pesänhoitajan nimi. Jos sosiaalitoimeen tulee muuta kautta ilmoitus vainajasta, jolla ei ole omaisia, sosiaalitoimisto järjestää haudauksen. Käräjäoikeudelle lähetetään kirjallinen ilmoitus vainajasta ulkopuolisen pesänselvittäjän määräämiseksi. Ilmoitukseen tulee laittaa kaikki se tieto, mikä vainajasta on käytävissä. Usein näissäkin tapauksissa poliisi käy toteamassa tapahtuneen ja silloin poliisilla on käytettävissään paremmat tiedot ja se tekee ilmoituksen käräjäoikeudelle.

Mikäli kuolinpesälle ei löydy hoitajaa, vainajalla ei ole perillisiä ja pesään jää varallisuutta, pesänhoitajan määrää Valtiokonttori. Kuolintapauksesta tulee ilmoittaa Valtiokonttoriin ja tällöin vainajan omaisuus menee valtiolle. Mikäli varattomalle kuolinpesälle ei löydy hoitajaa tai kukaan omaisista ei ole halukas asiaa hoitamaan, tehdään asiasta ilmoitus käräjäoikeuteen, joka määrää pesänhoitajan.

Mikäli kuolinpesällä ei ole hoitajaa, asunnon tyhjentäminen kuuluu vuokranantajalle.

Lähiomaisen hautajaiskulut

Täydentävänä toimeentulotuen menoina voidaan hyväksyä kohtuulliset matkakustannukset hautajaisiin Suomessa, jos kyseessä on lähiomaisen (vanhemmat, lapsi, sisaret, isovanhemmat) hautajaisista. Kukkavihkoon ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

Hautajaisvaatteisiin ei myönnetä erikseen toimeentulotukea, vaan vaatetus sisältyy perusosaan kuten muukin vaatetus.

Opiskelutarvikkeet ja -maksut

1.8.2019 alkaen pienituloisten perheiden lukiokoulutuksen tai ammatillisen koulutuksen alle 20-vuotiaille opiskelijoille maksettava oppimateriaalilisä (46,80€/kk) huomioidaan ensisijaisena tulona, kun arvioidaan täydentävän toimeentulotuen myöntämistä opiskelukuluihin.

Opiskelutarvikkeista välttämättömät oppikirjat, työvaatteet ja -kengät voidaan huomioida lukiolaisille ja ammattioppilaitoksissa opiskeleville, mikäli oppilaitos ei näitä korvaa, ja edellyttäen, että perhe tai opiskelija itse on toimeentulotuen asiakkaana. Lisäksi opintojen suorittamiselle välttämättömät näyttö-, lupa- ja pääsykoemaksut ym. voidaan harkinnalla huomioida menona. Opiskelukustannuksiin voidaan antaa tukea 170 € / lukuvuosi. **Nämä menot huomioidaan kohtuullisilta osin kustannusarvion/ ostotositteen mukaan.**

Tietokoneeseen ei myönnetä toimeentulotukea, koska opiskelijat voivat käyttää oppilaitosten tietokoneita tai kirjaston konetta.

Lukukausimaksuihin ei myönnetä toimeentulotukea.

Ajokortin hankintaan liittyviä kustannuksia ei myönnetä toimeentulotukena.

Kodin hankinnat

Kodin irtaimistohankintoihin (esim. sänky, patja, vuodevaatteet) ja kodinkoneisiin (pyykinpesukone, jääkaappi, pölynimuri) voidaan myöntää tukea vain henkilöille, joilla ei ole välttämättömyyttä irtaimistoa tai kodinkonetta. Avustusta voidaan myöntää myös pitkäaikaisesta laitoshoidosta kotiutettaville, päihdehuollon tukiasunnosta omaan asuntoon siirtyville, ja erityisen tuen tarpeessa oleville nuorille. Pelkästään muuton tai esim. eron takia avustusta ei myönnetä, jos hakijalla jo on ollut oma / yhteinen talous.

Avustusta kodin välttämättömiin hankintoihin voidaan harkinnalla myöntää 300 € / perhe ja 135 € / yksinäinen henkilö / lapseton pari.

Pyykinpesukoneeseen voidaan perheelliselle myöntää täydentävää toimeentulotukea pääsääntöisesti vain, jos taloyhtiössä ei ole pyykkitupaa. **Hankintakuluiksi hyväksytään edullisin tarjous, max 250€.** Käytetyn koneen hankintaan tuki myönnetään kuittia vastaan.

Irtaimistohankinnat edellytetään hankittavan pääsääntöisesti käytettynä.

Kuntouttavan työtoiminnan lain perusteella maksettavat matkakulut

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuville maksetaan osallistumisesta aiheutuvista matkakuluista toimeentulotukena matkakorvausta halvimman matkustustavan mukaisesti. Oman auton käyttökorvaus 0,20€/km mikäli julkista liikennettä ei ole mahdollista käyttää.

Täydentävää toimeentulotukea ei myönnetä:

Lainat ja velat

Velkojen maksamista ei huomioida toimeentulotuessa menona. Mikäli asiakas käyttää hänelle myönnetyn toimeentulotuen velkojensa maksuun, ei toimeentulotukea myönnetä samalle ajalle enempää.

Alla on eritelty tavallisimpia laina- ja velkatilanteita.

Ulosotto

Mikäli asiakkaan tulot ovat ulosoton kohteena, otetaan toimeentulotukilaskelmassa tulona huomioon vain tosiasiasa käytettävissä olevat tulot (KHO 3.4.2001/674). Vapaaehtoisesti ulosottoon maksettuihin maksuihin suhtaudutaan kuten muihinkin velkoihin, eikä niitä huomioida toimeentulotukilaskelmassa menona (KHO 27.1.2006/135).

Vuokrat

Pääsääntöisesti velkojen maksamista ei pidetä toimeentulotuessa huomioon otettavina menoina. Vuokrat voidaan kuitenkin myöntää toimeentulotukena, mikäli erityisperusteet myöntämiseen ovat olemassa (esim. lapsiperheen asumisen turvaaminen). Ennen vuokra-

velan maksamista tulee aina varmistaa, että maksaminen turvaa asumisen jatkumisen. Asiakkaan osalta on aina arvioitava asiakkaan kokonaistilanne, nykyisen asumismuodon sopivuus ja erityisen tuen tarve taloudellisten asioiden hoitoon. Ehkäisevää toimeentulotukea myönnettäessä huomioidaan toimeentulotukilain ehkäisevää toimeentulotukea koskevat säännökset.

Velkajärjestely

Velkajärjestelyn piirissä olevilla on oikeus hakea lykkäystä maksujen suorittamiseen maksuohjelman keston aikana enintään kolmella kuukaudella. Lykätyt maksuerät tulevat maksettavaksi maksuohjelman päättyessä. Maksuohjelmaan tulee myös hakea muutosta, mikäli maksukyky on pitempiaikaisesti olennaisesti heikentynyt. Tilapäisesti toimeentulotuella voidaan turvata se, että velallinen kykenee noudattamaan maksuohjelmaansa.

Jäännösvero

Jäännösverot eivät ole toimeentulotukeen oikeuttavaa menoa. Verohallinto voi hakemuksesta myöntää jäännösveron maksamiselle lykkäystä, tehdä asiakkaan kanssa maksujärjestelysopimuksen tai vapauttaa veron maksamisesta kokonaan, jos asiakkaan veronmaksukyky on olennaisesti alentunut tai siihen on olemassa muita erityisiä syitä.

Pikavipit ja muut lainat

Pikavippejä ja muita pankkilainoja ei oteta huomioon tulona eikä vastaavasti niiden maksamista huomioida menona.

Sakot

Sakkojen maksamiseen ei myönnetä toimeentulotukea edes silloin, että niiden maksamatta jättämisestä seuraa muuntorangaistus.

Ehkäisevä toimeentulotuki (Laki toimeentulotuesta 13 §)

Ehkäisevän toimeentulotuen myöntää hakemuksesta sen kunnan toimielin, jonka alueella hakija tai perhe vakinaisesti oleskelee. Kunta vastaa itsenäisesti kaikesta ehkäisevän toimeentulotukeen liittyvästä harkinnasta ja päätöksenteosta. Jos hakija tai perhe muutoin kuin satunnaisesti oleskelee useammassa kuin yhdessä kunnassa, ehkäisevän toimeentulotuen myöntää sen kunnan toimielin, jonka alueella oleskelusta hakijan tai perheen menot johtuvat. Jos toimeentulotuen tarve on kiireellinen, toimeentulotuen myöntää sen kunnan toimielin, jossa hakija tai perhe oleskelee hakemusta tehtäessä. (Laki toimeentulotuesta 14 a§)

Pääsääntöisesti edellytyksenä ehkäisevän toimeentulotuen myöntämiselle on, että asiakas on hakenut Kelasta perustoimeentulotukea. Kunta voi myöntää ehkäisevää toimeentulotukea kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamiseksi poikkeustilanteissa ilman, että Kela

on ensin arvioinut ja ratkaissut asiakkaan oikeutta perustoimeentulotukeen. Hakemus ehkäisevästä toimeentulotuesta tehdään kunnan toimielimelle, jos hakija on saanut hakemusta koskevalle ajalle tehdyn päätöksen perustoimeentulotuesta. Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää myös tilanteissa, joissa henkilöllä tai perheellä ei toimeentulotukilaskelman perusteella ole oikeutta varsinaiseen toimeentulotukeen.

Kunnat myöntävät ehkäisevää toimeentulotukea, jonka perusteista ne päättävät itse toimeentulotukilain nojalla. Tuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta, omatoimista suoriutumista ja ehkäistä syrjäytymistä sekä pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää sosiaalista suoriutumiskykyä juuri senhetkisessä tilanteessa niin, että myönteiset vaikutukset olisivat kestäviä. Tukea myönnetään pääsääntöisesti kertaluonteisesti.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää esimerkiksi asumisen turvaamiseksi, taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi ja edistämään muulla tavoin itsenäistä elämää. Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää esimerkiksi onnettomuuden tai muun kriisitilanteen kohdatessa, vuokratästeihin tai velkakierteen katkaisuun. Ehkäisevää toimeentulotukea ei voida myöntää ulosottovelkojen tai lainojen lyhentämiseen tai sakkojen maksamiseen.

KIIREELLINEN TOIMEENTULOTUEN TARVE JA SOSIAALIPÄIVYSTYS

Sosiaalipäivystys toimii 7/24. Yhteydenotot päivystykseen tehdään hätäkeskuksen kautta. Yhteistyöviranomaisilla on lisäksi suora yhteydenottomahdollisuus sosiaalipäivystykseen. Pääsääntöisesti päivystyksestä ei myönnetä taloudellista tukea. On kuitenkin tilanteita, jossa tämä on tarpeellista.

Sosiaalipäivystäjä voi myöntää taloudellista tukea ehkäisevänä toimeentulotukena. Kiireellisiä tilanteita ovat esimerkiksi:

- Akuutit lääkkeiden tarpeet
- Matkakulut (vieraspaikkakuntalaiset, sairaalan paluukyyti)
- Sairastuminen/onnettomuus (sairaalahoito, tulipalo, ruokamaksusitoumuksen tarve)
- Perhe-kriisi (ero/perheväkivalta, läheisen kuolema)